

HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN
EN VEILIGHEIDSBELEID

Brussel, 8.5.2019
JOIN(2019) 8 final

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Speciale Administratieve Regio Hongkong: Jaarverslag 2018

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

SPECIALE ADMINISTRATIEVE REGIO HONGKONG: JAARVERSLAG 2018

Samenvatting

Sinds de overdracht van Hongkong aan de Volksrepubliek China in 1997 hebben de Europese Unie (EU) en haar lidstaten de politieke en economische ontwikkelingen in de Speciale Administratieve Regio (SAR) Hongkong binnen het kader van het "één land, twee systemen"-beginsel op de voet gevolgd. Volgens de afspraak van 1997 met het Europees Parlement wordt over de ontwikkelingen in Hongkong jaarlijks een verslag gepubliceerd. Dit 21e jaarverslag heeft betrekking op 2018. De EU onderschrijft de één-China-politiek en ondersteunt het "één land, twee systemen"-beginsel en de uitvoering ervan.

2018 was opnieuw een moeilijk jaar voor Hongkong. De politieke ontwikkelingen noopten de woordvoerder van de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter tot drie verklaringen, namelijk over beperkingen van het passief kiesrecht, over het verbieden van een politieke partij en over een politiek geïnspireerde weigering om het visum van een buitenlandse journalist te verlengen.

De meeste aspecten van het "één land, twee systemen"-beginsel blijven goed functioneren. Toch nam het afgelopen jaar de bezorgdheid toe over de uitholling van dit beginsel, dat de hoeksteen vormt van het economisch succes van Hongkong. Er doet zich duidelijk een negatieve trend voor wat betreft de uitholling van de burgerrechten en politieke rechten. Deze trend geeft aanleiding tot legitieme bezorgdheid over de vraag of de hoge mate van autonomie van Hongkong en de aantrekkelijkheid als internationaal zakencentrum op lange termijn gehandhaafd zal blijven. Het bedrijfsleven volgt deze ontwikkelingen en in 2018 hebben verschillende kamers van koophandel publieke verklaringen afgelegd om uiting te geven aan hun bezorgdheid.

Over het algemeen worden in Hongkong de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van informatie gerespecteerd. Toch staat de vrijheid van meningsuiting meer dan ooit onder grote druk, met name als het gaat om politiek gevoelige onderwerpen.

Uit het ongewoon hoge aantal vragen en aanbevelingen met betrekking tot Hongkong tijdens de universele periodieke doorlichting (UPR) van China door de Verenigde Naties die in november 2018 plaatsvond, blijkt de bezorgdheid van de internationale gemeenschap over de verslechtering van de burgerrechten en politieke rechten in Hongkong in de afgelopen jaren. In het kader van de UPR werden ook aanbevelingen gedaan voor verdere maatregelen ter verbetering van de bescherming van andere mensenrechten, zoals de rechten van migrerende werknemers, kinderen en LGBTI's.

Ondanks verschillende politiek gevoelige zaken zegevierde de rechtsstaat over het algemeen en toonde de rechterlijke macht nog steeds haar onafhankelijkheid en consequent respect voor de behoorlijke rechtsgang.

De rechtsstaat, het transparante regelgevende kader, een erg laag corruptieniveau en misdaadcijfer, gecombineerd met een doeltreffend bestuur en een onafhankelijke rechterlijke macht hebben bijgedragen tot het behoud en de bevordering van een gunstig investeringsklimaat dat aan de basis ligt van het succes van Hongkong. Hongkong bleef een concurrerend internationaal zakencentrum en financieel centrum, alsook 's werelds

belangrijkste knooppunt voor de handel met continentaal China en een belangrijk knooppunt voor de regio Azië-Stille Oceaan. In Hongkong zijn momenteel ruim 2 200 EU-bedrijven aanwezig; ongeveer de helft daarvan gebruikt Hongkong als regionaal kantoor of hoofdkantoor.

In 2018 werden twee grote infrastructuurprojecten die Hongkong met het vasteland verbinden, ingehuldigd: de hogesnelheidstreinverbinding tussen Hongkong en het 25 000 km-spoorwegnet van het vasteland en de Hongkong-Zhuhai-Macau-brug. Zowel de spoorwegverbinding als de brug hebben de connectiviteit van de steden in de Greater Bay Area verbeterd en zullen bijdragen aan een betere integratie met het vasteland met zowel nieuwe kansen als nieuwe uitdagingen.

Hoewel het proces voor onbepaalde tijd geblokkeerd lijkt, moedigt de EU de SAR Hongkong en de centrale overheid aan om de hervorming van het kiesstelsel overeenkomstig de basiswet te hervatten en tot een akkoord te komen over een kiesstelsel dat democratisch, eerlijk, open en transparant is. Met de invoering van het algemeen stemrecht zou de regering kunnen rekenen op grotere steun bij de bevolking en meer legitimiteit bij het bereiken van de economische doelstellingen van Hongkong en het aanpakken van de sociaal-economische problemen.

Politieke ontwikkelingen

2018 was in politiek opzicht een gevuld jaar. In Hongkong kwamen fundamentele rechten en vrijheden zoals het passief kiesrecht en de vrijheid van meningsuiting of vereniging onder druk. De woordvoerder heeft voor het eerst drie verklaringen¹ in een tijdspanne van minder dan één jaar afgelegd.

Er is steeds minder ruimte voor politieke oppositie in Hongkong. Meerdere oppositiekandidaten, onder wie Agnes Chow en voormalig wetgever Lau Siu-Lai, mochten zich geen kandidaat stellen voor de verkiezing van de wetgevende raad vanwege hun politieke overtuiging of standpunten. Deze besluiten werden genomen door de verkiezingsambtenaar die door de commissie voor verkiezingsaangelegenheden werd benoemd, en werden vervolgens door de regering verdedigd. De juridische gemeenschap in Hongkong heeft de wettigheid en grondwettigheid ervan betwist. In december werd het Eddie Chu, huidig lid van de wetgevende raad, verboden zich kandidaat te stellen bij een verkiezing op het platteland vanwege zijn politieke standpunten.

Afgewezen kandidaten kunnen een verkiezingsverzoekschrift indienen en verzoeken om een rechterlijke toetsing, maar dat kan jaren duren en is dus geen tot doeltreffend rechtsmiddel. Het passief kiesrecht zonder onredelijke beperkingen wordt gewaarborgd krachtens het handvest van rechten van Hongkong en het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, dat Hongkong heeft geratificeerd. De EU roept de SAR Hongkong op deze rechten te handhaven.

¹ 1) [29 January 2018 statement on the decision to bar Agnes Chow from running for a Legislative Council by-election](#)

2) [24 September 2018 statement on the decision to ban the Hong Kong National Party](#)

3) [8 October 2018 statement on the refusal to renew a visa for a foreign journalist in Hong Kong](#).

De afgelopen paar jaar is in Hongkong een regionalistische beweging ontstaan die oproept tot zelfbeschikking of zelfs onafhankelijkheid. Hoewel voorstanders van onafhankelijkheid slechts zeer beperkte weerklank vinden in de samenleving en geen internationale steun hebben, stellen zij toch vragen aan de orde over de grens tussen het legitieme recht op vrije meningsuiting en het aanzetten tot opruiing. Die grens moet nog juridisch worden verduidelijkt. Het afgelopen jaar heeft de regering van de SAR Hongkong, daartoe aangemoedigd door de centrale regering, een nieuw beleid van nultolerantie gevoerd ten aanzien van elke vermelding van "zelfbeschikking" of "onafhankelijkheid", met als argument de nationale veiligheid en de schending van de basiswet.

Op 24 september heeft de minister van Veiligheid de werking of voortzetting van de werking van de Nationale Partij van Hongkong (HKNP) verboden. De HKNP ijverde op vreedzame wijze voor onafhankelijkheid voor Hongkong, onder meer door folders te verspreiden en publieke discussies en stille sit-ins te houden. De partij had maar een beperkt aantal leden. Het is de eerste keer dat een politieke partij wordt verboden in Hongkong. De juridische gemeenschap van Hongkong plaatste vraagtekens bij het besluit omdat het geen juridische grondslag had, buitenproportioneel was en niet strookte met de internationale jurisprudentie over dergelijke zaken. Het besluit zal naar alle waarschijnlijkheid de vrijheid van meningsuiting en vereniging en de politieke activiteit verder aantasten.

Op 5 oktober weigerde de regering de verlenging van het werkvisum van Victor Mallet, Azië-redacteur van de Financial Times en vicevoorzitter van de Foreign Correspondents' Club. Mallet had in augustus een gesprek voorgezeten met de pro-onafhankelijkheidsactivist Chan Ho-tin van de HKNP, toen de partij nog niet was verboden. Aangezien er geen andere geloofwaardige verklaring lijkt te zijn, is de beslissing wellicht politiek gemotiveerd. Nooit eerder werd dergelijke druk op journalisten uitgeoefend in Hongkong; er is dan ook terechte bezorgdheid over de uitoefening van de persvrijheid. De vrees neemt toe dat journalisten zelfcensuur toepassen. Hongkong vindt zichzelf een open internationale stad waar de vrijheid van meningsuiting niet in twijfel wordt getrokken en de persvrijheid en de vrijheid van informatie volledig worden geëerbiedigd. Het inperken van het werk van journalisten, ook buitenlandse journalisten, zou de reputatie van Hongkong en zijn geloofwaardigheid als financieel en commercieel centrum ernstig schaden.

Daarnaast werd Victor Mallet op 8 november een toeristenvisum voor Hongkong geweigerd. Na Benedict Rogers in oktober 2017 was het de tweede keer in een jaar dat Hongkong een EU-burger wellicht om politieke redenen de toegang weigerde.

De **rechtsstaat** is nog steeds vrij solide, gerechtelijke procedures en een eerlijk proces worden volledig in acht genomen. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht wordt niet in twijfel getrokken. Er zijn de afgelopen jaren een aantal politiek gevoelige zaken geweest en sommige zijn nog aan de gang². In 2018 heeft het Hof van Beroep meerdere keren een gevangenisstraf wegens deelname aan protestacties herroepen. In december heeft het Hof de beperkingen opgeheven die werden opgelegd voor een volksdemonstratiezone buiten het regeringsgebouw (bekend als "Civic Square"), waardoor de regering werd herinnerd aan het belang van de vrijheid van vergadering.

² Het proces van negen "Occupy Central"-leiders die terechtstonden voor het aansporen tot openbare oproer en soortgelijke beschuldigingen, werd in december beëindigd; de uitspraak wordt verwacht in april 2019.

De inspanningen die de overheid levert om actief te vervolgen en haar hardere aanpak van overtredingen die verband houden met protestacties, zoals illegale samenkomsten, hebben een afschrikkend effect op het maatschappelijk middenveld en het politieke activisme, en zullen uiteindelijk ook het democratische proces schaden.

Sommige politici plaatsten vraagtekens bij de rol van buitenlandse rechters in de rechtbanken van Hongkong, omdat zij de nationale veiligheid in gevaar zouden kunnen brengen. De regeringsleider verdedigde deze praktijk echter vurig als gunstig voor de rechtsstaat in Hongkong.

Op 11 maart en 25 november vonden **tussentijdse verkiezingen** plaats om vijf van de zes afgewezen wetgevers te vervangen. De verkiezingen verliepen zonder ernstige incidenten. De pan-democraten heroverden slechts twee zetels. De regeringsgezinde wetgevers behielden de overhand.

De **controversiële colocationregeling voor de hogesnelheidslijn** werd door de wetgevende raad goedgekeurd en trad in 2018 in werking. De hogesnelheidslijn met China is in september 2018 in gebruik genomen. De verbinding tussen Hongkong en China wordt erdoor verbeterd, maar de colocationregeling zelf is controversieel. Het vasteland heeft bijna exclusieve rechtsbevoegdheid gekregen in een specifiek deel van het grondgebied van de SAR, dat "Mainland Port Area" wordt genoemd. De wettigheid van deze colocation-regeling en de verenigbaarheid ervan met het beginsel "één land, twee systemen" en de bepalingen van de basiswet, werd door meerdere rechterlijke toetsingen betwist. Op 12 december oordeelde de rechtbank van eerste aanleg dat de regeling grondwettig is en kan blijven bestaan; tegen deze uitspraak wordt wellicht beroep aangetekend.

De consulaten-generaal van EU-lidstaten in Hongkong werden pas op 3 april 2019³ formeel in kennis gesteld van de nieuwe regelingen voor consulaire bijstand en bescherming in de Mainland Port Area.

In 2017 werd Gui Minhai, een Zweeds staatsburger en de laatste van de "vermiste" boekverkopers (van wie de zaken nog niet op bevredigende wijze zijn opgehelderd) vrijgelaten door de autoriteiten van het vasteland na zijn verdwijning in 2015. Hij werd echter opnieuw aangehouden in januari 2018. Op 24 januari 2018 heeft de woordvoerder van de HV/VV in een verklaring⁴ zijn onmiddellijke vrijlating geëist. Gui Minhai blijft vastgehouden. Hooggeplaatste EU-vertegenwoordigers hebben meermaals zijn zaak bij de Chinese autoriteiten aan de orde gesteld.

Gelijke kansen, rechten en vrijheden

Hongkong heeft een grote mate aan vrijheid. De vrijheid van meningsuiting, de persvrijheid en de vrijheid van informatie zijn essentiële waarden in het kader van het "één land, twee systemen"-beginsel en vormen een vitaal onderdeel van de kracht en het succes van Hongkong als wereldwijd zakencentrum.

³ Op 31 januari 2019 heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken van de Volksrepubliek China een verbale nota gestuurd aan de ambassades van de lidstaten in Beijing om hen in te lichten over de nieuwe regelingen.

⁴ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/38678/Statement%20on%20the%20detention%20of%20Gui%20Minhai.

Zelfs al hebben de **media** nog altijd een grote mate van vrijheid, toch stapelen problemen zich al een aantal jaar op. De internationale waakhond voor persvrijheid Reporters Without Borders plaatste Hongkong op de 70e plaats van 180 in 2018, en wees op de toenemende inmenging van de Chinese autoriteiten in de media. In haar jaarverslag 2018 stelde de journalistenvereniging van Hongkong dat de meerderheid van de journalisten meende dat het met de persvrijheid slechter was gesteld dan in 2017. De meest schadelijke kwestie voor de persvrijheid was het besluit van de regering van Hongkong om het werkvisum van de Azië-redacteur van de Financial Times niet te verlengen (zie hierboven).

Er zijn indicaties van toenemende zelfcensuur, bijvoorbeeld het besluit van een kunstencentrum om de deelname te schrappen van de verbannen Chinese schrijver Ma Jian aan een literair festival wegens zijn politieke standpunten. Hoewel het centrum later zijn beslissing heeft herzien, is het incident symptomatisch voor de nieuwe beperking en zelfcensuur die schadelijk kunnen zijn voor de vrijheid van meningsuiting.

Sommige politieke onderwerpen, met name zelfbeschikking en onafhankelijkheid, lijken taboe te zijn geworden zonder dat de beperkingen in een passend rechtskader worden verduidelijkt. Dit geldt ook voor academische discussies. Over het algemeen had Hongkong nog steeds academische vrijheid, maar er zijn duidelijke tekenen dat de politieke inmenging in de universiteitscampussen toeneemt.

Tijdens de **universele periodieke doorlichting** (UPR) van China door de Verenigde Naties in november 2018, kreeg Hongkong meer aandacht dan ooit. Twaalf landen gebruikten de UPR-hoorzitting om hun bezorgdheid over de mensenrechten in Hongkong te benadrukken. Vragen en aanbevelingen hadden betrekking op: i) de uitvoering van het "één land, twee systemen"-beginsel; ii) de zaak Gui Minhai; iii) problemen met de vrijheid van meningsuiting, van pers en van vereniging; iv) de rechten van LGBTI, migrerende werknemers en kinderen. Vijf EU-lidstaten hebben vragen gesteld of aanbevelingen gedaan over Hongkong. Een aantal ngo's uit Hongkong hebben een coalitie gevormd ter voorbereiding van de UPR om kwesties op een meer efficiënte manier aan de orde te stellen.

Op het vlak van **LGBTI-rechten** beschikt Hongkong niet over een alomvattende antidiscriminatiewet die discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit zou omvatten. Drie belangrijke zaken ten gunste van de gelijkheid van LGBTI in 2018 kunnen echter wel de basis vormen voor dergelijke wetgeving. Op 4 juli heeft het Hof van Beroep geoordeeld dat immigratieautoriteiten een visum voor echtgenoten moeten verstrekken aan partners van hetzelfde geslacht. Twee andere zaken zijn nog hangende.

Mensensmokkel blijft een probleem. De afgelopen jaren heeft de regering van Hongkong de inspanningen opgevoerd om dit probleem aan te pakken, met name door de recente goedkeuring van een actieplan.

In maart 2018 heeft een door de Chief Secretary for Administration (bestuurszaken) voorgezeten interdepartementale stuurgroep op hoog niveau een actieplan goedgekeurd ter bestrijding van mensenhandel en ter verbetering van de bescherming van buitenlands huispersoneel in Hongkong. In het plan wordt een pakket maatregelen geschetst voor de identificatie van slachtoffers, bescherming en ondersteuning van slachtoffers, onderzoek, handhaving, vervolging en preventie, en voor een partnerschap met verschillende belanghebbenden. Het actieplan is een goede stap, maar kan niet in de plaats komen van een alomvattend rechtskader.

De EU verbindt zich ertoe de samenwerking met Hongkong voort te zetten om de mensenhandel te bestrijden. In 2018 organiseerde het Bureau van de EU in samenwerking met het Bureau van de Veiligheidssecretaris van Hongkong een derde workshop over de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en over de bescherming van slachtoffers.

Buitenlands huispersoneel, ongeveer 370 000 personen bleef te kampen hebben met een gebrek aan adequate arbeids- en sociale bescherming. Vooral twee bestaande wetten zijn een punt van zorg, namelijk de verplichting tot inwonen en de "twee-weken-regel", die inhoudt dat buitenlands huispersoneel binnen twee weken na het einde van zijn contract nieuw werk moet vinden of wordt uitgewezen. De regering heeft stappen ondernomen om schuldhorigheid en misbruiken door arbeidsbureaus aan te pakken. Het bovengenoemde actieplan ter bestrijding van mensenhandel en ter verbetering van de bescherming van buitenlands huispersoneel moet een kader bieden om de kwestie van de rechten van buitenlands huispersoneel aan te pakken. In december 2018 bijvoorbeeld heeft het ministerie van Arbeid een speciale hotline opgezet voor het verlenen van bijstand aan buitenlands huispersoneel met betrekking tot hun rechten en plichten op het gebied van werkgelegenheid en voor vragen om bijstand of klachten. De hotline is 24 uur per dag bemand en er zijn tolkendiensten beschikbaar.

Armoede en sociale insluiting: ondanks de welvaart in Hongkong en het aanzienlijke begrotingsoverschot worden ongeveer 1,37 miljoen mensen, een op vijf inwoners, nu officieel aangemerkt als arm door de armoedecommissie. De afgelopen 10 jaar is de armoede gestaag toegenomen, net als het aantal "superrijken". Dat maakt van Hongkong een van meest ongelijke steden in de wereld (op basis van de Gini-coëfficiënt). De kloof wordt breder en de rijkste 10 % van de gezinnen verdient 44 keer meer dan de armste 10 %.

Het **anticorruptiesysteem** bleef robuust en weerbaar. Hongkong kan zich beroemen op zeer hoge normen van transparantie en anticorruptiemaatregelen. De autoriteiten, de politieke leiders en de bedrijfsleiders erkennen allemaal dat transparantie van cruciaal belang is als Hongkong zijn status als internationaal zakencentrum wil behouden.

Betrekkingen tussen Hongkong en het Chinese vasteland

Met initiatieven zoals de Greater Bay Area, Belt and Road, de hogesnelheidslijn, de nieuwe brug en tal van andere economische en sociale initiatieven is Hongkong steeds meer betrokken bij de nationale ontwikkeling van de Volksrepubliek China. Het lijkt erop dat na het 19e congres van de Chinese Communistische Partij van 2017 een nieuwe interpretatie ontstond van het "één land, twee systemen"-beginsel, de hoge mate van autonomie van Hongkong en het beginsel dat "Hongkong wordt beheerd door mensen uit Hongkong". De begrippen "uitgebreid rechtsgebied" en "gedeeld bestuur", samen met een grotere nadruk op rode lijnen met betrekking tot nationale veiligheid en territoriale integriteit, maken dat bepaalde delen van de samenleving van Hongkong zich zorgen maken over de toekomst.

In het op 18 december 2018 gepubliceerde beleidsplan van China over de Europese Unie staat dat "de centrale overheid van China de regeringen van de Speciale Administratieve Regio Hongkong en de Speciale Administratieve Regio Macau ondersteunt bij de ontwikkeling van wederzijds voordelige en vriendschappelijke samenwerking op gebieden als economie, handel, cultuur en toerisme met de EU en haar lidstaten, overeenkomstig het "één land, twee systemen"-beginsel en de bepalingen van de twee basiswetten. Aangezien Hongkong en Macau speciale administratieve regio's van China zijn, maken zij deel uit van de interne aangelegenheden van China en is EU-inmenging niet nodig."

Er zijn geregeld spanningen tussen de inwoners van Hongkong en bezoekers van het vasteland, waaruit ook protesten ontstaan zoals naar aanleiding van de instroom van toeristen van het vasteland na de opening van de Hongkong-Zhuhai-Macau-brug. In september werden meer dan 400 soldaten van het Chinese Volksbevrijdingsleger in uniform naar het Country Park in Hongkong gestuurd om de door de tyfoon gevelde bomen te helpen verwijderen. Pan-democratische wetgevers en delen van de samenleving van Hongkong gaven uiting aan hun bezorgdheid over deze maatregel als alweer een teken van de uitholling van het "één land, twee systemen"-beginsel.

Economische ontwikkelingen

Op macro-economisch niveau vertraagt de economische dynamiek van Hongkong. De economische fundamenten ervan blijven solide. Er was nog steeds volledige werkgelegenheid, met een werkloosheidspercentage van 2,8% in het laatste kwartaal van 2018, het laagste niveau in ruim twintig jaar. De inflatiedruk bleef beperkt. De onderliggende consumptieprijsinflatie bedroeg in 2018 2,4%/

De economische dynamiek vertraagde echter aanzienlijk in de loop van het jaar. De economie groeide in 2018 met 3% (tegenover 3,8% in 2017) en registreerde een geleidelijke vertraging van 4,6% in het eerste kwartaal van het jaar tot slechts 1,2 % in het vierde kwartaal. Deze verschuiving weerspiegelt voornamelijk een voortdurende vertraging van het Chinese vasteland in combinatie met de gevolgen van de escalatie van de handelsoorlog tussen de VS en China. Beide factoren wegen op de externe sector en hebben een negatief effect op het bedrijfsleven en het consumentenvertrouwen. De dynamiek van de detailhandel nam aanzienlijk af, externe handel in goederen werd negatief tegen het einde van het jaar en de huizenmarkt koelde af in de tweede jaarhelft. De aandelenmarkt leed gedurende het grootste deel van 2018 verlies, maar is begin 2019 weer aan het herstellen.

Initiatieven van de regering voor economische ontwikkeling: In haar beleidsverklaring voor 2018 herhaalde regeringsleider Carrie Lam de toezegging van de regering om een gediversifieerde economie tot stand te brengen door aanzienlijke financiering voor onderzoek aan te kondigen en tegelijkertijd herindustrialisering te bevorderen (subsiëring van slimme fabrieken), de overdracht van technologie te bevorderen en een innovatievriendelijk aanbestedingsbeleid te beginnen voeren. De regering is vastbesloten de positie van Hongkong als internationaal handelscentrum te verbeteren door meer bilaterale en multilaterale overeenkomsten te ondertekenen. Zij gelooft dat deelname aan het "Belt and Road"-initiatief en de ontwikkeling van de Greater Bay Area kansen biedt om de economie een nieuwe impuls te geven.

Vastgoedmarkt en huisvesting: Onder invloed van de lage interestvoeten, de hoge liquiditeit, de grote vraag van investeerders en het beperkte aanbod bereikte de vastgoedmarkt in 2018 recordhoogtes. De eerste negen maanden van het jaar zijn vooral de prijzen op de private woningmarkt gestegen met ongeveer 14% tegenover 2017, waardoor Hongkong een van de duurste huizenmarkten ter wereld werd. De afkoeling van de vastgoedmarkt aan het einde van het jaar compenseerde de stijging van 2018 volledig. Toch blijft Hongkong het minst betaalbare stedelijke gebied ter wereld voor kopers van woningen. De appartementen in nieuwe gebouwen zijn over het algemeen kleiner geworden om ze betaalbaarder te maken voor nieuwe kopers. Naarmate de prijzen voor koopwoningen en de huurprijzen in de privésector bleven stijgen, nam de vraag naar openbare huisvesting meer dan ooit toe. De gemiddelde wachttijd voor huurwoningen van de overheid is toegenomen tot 5,3 jaar.

In 2018 hebben de autoriteiten van Hongkong een aantal initiatieven goedgekeurd om de situatie te verbeteren en het woningaanbod te vergroten. Dat zijn onder meer de herontwikkeling van vastgoed, de herbestemming van particuliere woningen voor openbare huisvesting en de invoering van een specifieke onroerendgoedbelasting voor leegstaande nieuwe particuliere woningen.

Internationale bedrijven noemen hoge woningprijzen de voornaamste reden voor het verlies aan concurrentievoordeel en aantrekkelijkheid van Hongkong.

Beleid inzake milieubescherming: Milieubescherming blijft een belangrijke uitdaging voor Hongkong. Het thema krijgt nog maar sinds kort politieke aandacht. In de beleidsverklaring van dit jaar kwam luchtverontreiniging enkel ter sprake in verband met het verkeer, en de aangekondigde maatregelen zijn uitsluitend gericht op het terugdringen van de concentraties langs de weg van belangrijke luchtverontreinigende stoffen. Om het grote en aanzienlijke probleem van het afvalbeheer te verbeteren is een systeem voorgesteld om vast afval te belasten. De regering kondigde ook een aantal maatregelen aan om het kunststofafval te verminderen, zij het alleen in de gebouwen van de overheid. Om de ontwikkeling van hernieuwbare energie te ondersteunen stelde de regering een stelsel voor het teruglevertarief in, kondigde zij grootschalige projecten op het gebied van hernieuwbare energie aan en is zij voornemens de beperkingen op de installatie van fotovoltaïsche systemen te versoepelen.

Onderzoek, ontwikkeling en innovatie: In haar beleidsverklaring voor 2018 beloofde regeringsleider Carrie Lam om Hongkong te ontwikkelen als internationaal centrum voor innovatie en technologie en zette zij een reeks maatregelen uiteen om ontwikkeling in de innovatie-, technologie- en creatieve industrie te stimuleren. De regering heeft ook een doelstelling geformuleerd om de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling als percentage van het bbp te verdubbelen van 0,73% tot 1,5%. In de beleidsverklaring voor 2018 is opnieuw toegezegd dat deze doelstellingen worden nagestreefd en werd aanvullende financiering aangekondigd voor onderzoek en ontwikkeling, evenals voor herindustrialisering en technologieoverdracht. De benadering van innovatie lijkt echter uitsluitend gericht te zijn op de technologische vooruitgang; een meer holistische en geïntegreerde benadering zou goed zijn.

Economische betrekkingen met het Chinese vasteland

Hongkong is een belangrijk entrepot voor het vasteland: in 2018 was 57% van de wederuitvoer uit Hongkong afkomstig van het Chinese vasteland en was 55% bestemd voor het Chinese vasteland.

Hongkong is de grootste bron van buitenlandse directe investeringen in China en de voornaamste bestemming voor de uitstroom van directe buitenlandse investeringen uit China. Tegen eind 2018 was 46,3% van alle door buitenlandse investeringen gefinancierde projecten die werden goedgekeurd op het Chinese vasteland verbonden aan belangen van Hongkong. Eind 2017 bedroeg het totale volume van de Chinese buitenlandse directe investeringen dat naar Hongkong ging, 981 miljard USD, of 54,2% van de totale uitstroom van directe buitenlandse investeringen. Een niet te verwaarlozen deel van deze investering is een investering in technologie: Hongkong was de op zes na grootste bron van technologie-invoer voor China in termen van contractwaarde (879 miljoen USD), goed voor 2,9% van het totaal (gegevens over 2016).

Hongkong is voor Chinese ondernemingen een belangrijk centrum voor het aantrekken van offshore-kapitaal. In december 2018 waren 1137 ondernemingen van het vasteland in

Hongkong ingeschreven, met een totale beurswaarde van ongeveer 2,6 biljoen USD of 68 % van de totale markt.

Hongkong heeft zijn betrekkingen met het vasteland verder ontwikkeld in het kader van de brede partnerschapsovereenkomst tussen China en Hongkong (CEPA). Op 14 december 2018 hebben Hongkong en China een **overeenkomst over de handel in goederen in het kader van de CEPA** ondertekend. Met ingang van 1 januari 2019 geldt een nultarief voor goederen uit Hongkong die op het vasteland worden ingevoerd. De nieuwe overeenkomst voorziet ook in verdere verbintenissen om de handel met het vasteland te vergemakkelijken en bevat een nieuw hoofdstuk specifiek over maatregelen ter bevordering van handel in de Guangdong-Hongkong-Macau Greater Bay Area. Ook in het kader van de CEPA werden twee nieuwe maatregelen voor de **handel in diensten** aangekondigd, die met ingang van 1 maart 2019 ten uitvoer worden gelegd.

De **Guangdong-Hong Kong-Macao Greater Bay Area** (Greater Bay Area) bleef een prominente plaats innemen. In de langverwachte blauwdruk voor de Greater Bay Area, die uiteindelijk in februari 2019 is gepubliceerd, wordt Hongkong aangemerkt als een van de vier kernsteden in de regio (samen met Shenzhen, Guangzhou en Macau). Hongkong zal een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van de Greater Bay Area door zijn positie als internationaal centrum voor financiële, vervoers- en handelsdiensten te verstevigen; de positie van de stad als centrum voor internationale diensten op het gebied van juridische en geschillenbeslechting; de versterking van haar status als mondiaal offshore-knooppunt voor renminbi; en de ontwikkeling van innovatie en technologie. Een aantal indrukwekkende infrastructuurprojecten die de steden in de Greater Bay Area met elkaar verbinden, werd afgewerkt. In 2018 werden de hogesnelheidsverbinding met het Chinese vasteland en de 55 km lange Hongkong-Zhuhai-Macau brug - de langste brug over zee ter wereld - ingehuldigd.

Handelspolitiek

In november 2018 werd Hongkong onderworpen aan een **herziening van het handelsbeleid door de WTO**. Er werd unaniem erkend dat Hongkong een van de meest open, naar buiten gerichte en liberale economieën in de wereld blijft, met een aantal van de hoogste scores in de wereldindicatoren voor economische vrijheid, concurrentievermogen en het gemak van zakendoen. Het bedrijfsvriendelijke investeringsklimaat in Hongkong, de ligging, de ervaren dienstverleners, de rechtsstaat, de lichte regelgevende omgeving en de unieke positie binnen het "een land, twee systemen" -beginsel werden gezien als de bron van zijn succes en de sleutel tot zijn concurrentievermogen in de toekomst.

Hongkong heeft verder vrijhandels- en investeringsovereenkomsten nagestreefd en heeft **de afgelopen 18 maanden een recordaantal van vijf vrijhandels- en investeringsovereenkomsten gesloten**. In juni 2018 heeft Hongkong een vrijhandelsovereenkomst gesloten met Georgië en in november onderhandelingen met de Maldiven en Australië afgerond. Hongkong heeft zes overeenkomsten voor de bevordering en bescherming van investeringen waarvoor de onderhandelingen zijn afgerond en waarvan de ondertekening nog moet gebeuren (Australië, Bahrein, Maldiven, Mexico, Myanmar en de VAE). Daarnaast zijn onderhandelingen aan de gang met Rusland en Iran.

Bilaterale betrekkingen en samenwerking tussen de EU en Hongkong in 2018

Volgens de laatste enquête van de regering van de SAR Hongkong (2018) zijn meer dan 2 200 EU-ondernemingen aanwezig in Hongkong en gebruikt ongeveer de helft daarvan Hongkong als regionaal kantoor of hoofdkantoor. De EU-bedrijven zijn in een brede waaier van sectoren actief, en vooral in financiële en zakelijke diensten, handel en logistiek, bouwprojecten en detailhandel. EU-ondernemingen zijn belangrijke spelers in tal van sectoren in de economie van Hongkong, waaronder banken, verzekeringen en effecten.

In 2018 was Hongkong de op 19 na grootste **handelspartner voor goederen** van de EU en de achtste handelspartner van de EU in Azië. De EU-export van goederen naar Hongkong bedroeg 36,6 miljard euro, terwijl de import uit Hongkong 9,9 miljard euro bedroeg (een daling van 10,7% ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar), wat resulteerde in een aanzienlijk overschot voor de EU van 25,8 miljard euro, het op drie na grootste bilaterale-handeloverschot van de EU. De goederenexport vanuit de EU naar Hongkong omvat machines en uitrusting, juwelen, kleding, luxegoederen, voeding, wijn en auto's.

De EU heeft in 2018 haar positie behouden als de op een na grootste handelspartner van Hongkong, na het Chinese vasteland. De EU was de op een na grootste exportbestemming van Hongkong en de op drie na grootste importleverancier in de loop van het jaar.

Hongkong is een belangrijk entrepot voor de handel tussen China en de EU: in 2017 werd bijna 10 miljard euro van de import naar het vasteland uit de EU via Hongkong geleid, terwijl de wederexport naar de EU van goederen die oorspronkelijk van het vasteland komen, 33 miljard euro bedroeg.

Hongkong is de op vier na belangrijkste handelspartner van de EU in Azië wat de **handel in diensten** betreft, na China, Japan, Singapore en India. In 2017 (het jaar waarvoor de meest recente gegevens beschikbaar zijn) bedroeg de bilaterale handel in diensten 26,6 miljard euro. De EU-import van diensten uit Hongkong bedroeg 13,2 miljard euro, terwijl de export naar Hongkong goed was voor 13,4 miljard euro, wat resulteerde in een overschot van 233 miljoen euro voor de EU.

De wederzijdse investeringsstromen tussen de EU en Hongkong zijn aanzienlijk toegenomen.

Volgens Eurostat was Hongkong in 2017 de op twee na populairste bestemming voor buitenlandse directe investeringen voor de EU (17,9 miljard euro). Uit de statistieken van Hongkong blijkt dat, de offshore-centra buiten beschouwing gelaten, de EU de op één na grootste buitenlandse investeerder in Hongkong is (na het Chinese vasteland), met in totaal 149 miljard euro en een bijdrage van 10% van de totale buitenlandse directe investeringen in 2016 (laatst beschikbare gegevens). De aanwezigheid van zeer goede dienstverleners, de voorspelbare regelgeving van Hongkong en de rechtsstaat behoren tot de belangrijkste redenen hiervoor.

In 2017 werd Hongkong ook de belangrijkste bron van buitenlandse directe investeringen in de EU⁵ (51,6 miljard euro). De prominente positie van Hongkong in de investeringsbetrekkingen met de EU is ten dele toe te schrijven aan het feit dat een aanzienlijk deel van wat statistisch wordt geregistreerd als "buitenlandse directe investeringen uit Hongkong", eigenlijk afkomstig is van het vasteland. Volgens de Hongkong

⁵ Met uitzondering van offshore-centra.

Trade Development Council gaat immers meer dan 60% van de uitgaande investeringen van China naar of via Hongkong. Ook een aanzienlijk percentage van de EU-investeringen in China verloopt via Hongkong.

Op 7 december 2018 werd in Brussel de **twaaftde gestructureerde dialoog tussen de Europese Unie en Hongkong** gehouden. De EU en Hongkong zijn overeengekomen om hun samenwerking binnen de WTO te versterken en de hervorming van de organisatie te ondersteunen. Ook over het wegnemen van belemmeringen voor de bilaterale handel werden constructieve gesprekken gevoerd. Beide partijen hebben de balans opgemaakt van de vooruitgang met het lopende actieplan van de EU en Hongkong voor samenwerking inzake de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten door de douane en kijken uit naar eventuele verdere samenwerking in het kader van het initiatief. In de marge van de gestructureerde dialoog vond een technische uitwisseling over financiële diensten plaats. Dit jaar vond voor het eerst ook een speciale uitwisseling over de circulaire economie plaats. De EU en Hongkong beschouwen de circulaire economie (met inbegrip van kunststofafval) als een belangrijk gebied voor toekomstige samenwerking. De EU verwelkomt nieuwe initiatieven van de regering van Hongkong op dit vlak en moedigt Hongkong aan een meer ambitieuze en omvattende benadering te overwegen. Samenwerking op het gebied van de circulaire economie zou daartoe een positieve bijdrage zijn.

In 2018 bleven de EU en Hongkong samenwerken op douanegebied, via een actieplan ter verbetering van de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten dat werd gefinancierd via het centrale kader voor intellectuele-eigendomsrechten. Dit jaar vonden voor het eerst wederzijdse bezoeken van douanebeambten plaats. Inzake de waarde van inbeslagnames blijft Hongkong in het EU-verslag 2017 over de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten door de douane (uitgegeven in 2018) nog steeds de eerste plaats van herkomst van goederen die inbreuk maken op intellectuele-eigendomsrechten. Beide partijen denken na over hoe de samenwerking op dit vlak kan worden verbeterd.

In oktober 2018 hebben de autoriteiten van Hongkong een nieuw verzoek om bijdragen gepubliceerd ter ondersteuning van **Horizon 2020**-deelnemers uit de Speciale Administratieve Regio. Onderzoekers, bedrijven, onderzoekinstellingen en universiteiten uit de SAR kunnen samen met Europese partners deelnemen aan projecten in het kader van Horizon 2020 en optimaal gebruik maken van de onderzoeks- en innovatiemogelijkheden die de EU biedt. Voor 2018/2019 wordt in totaal 9 miljoen Hongkong-dollar (circa 1 miljoen euro) gereserveerd. Zowel basis- als toegepaste onderzoeksprojecten op hoog academisch niveau komen in aanmerking.

In 2018 heeft de EU toezicht gehouden op de nakoming van de door Hongkong in 2017 aangegane verbintenissen op basis waarvan de Raad van de Europese Unie heeft besloten Hongkong niet als een **niet-coöperatief rechtsgebied voor belastingdoeleinden** te beschouwen. De EU toonde zich met name verheugd over de uitbreiding door de Volksrepubliek China van het Verdrag inzake wederzijdse administratieve bijstand in belastingzaken naar de SAR Hongkong en de inwerkingtreding van de nodige overeenkomsten over de uitwisseling van informatie door de SAR Hongkong. De EU steunde de beoordeling van de OESO met betrekking tot drie regelingen (Corporate Treasury Centres, Offshore Reinsurance en Offshore Captive Insurance) na wijzingen aan deze drie regelingen door de SAR Hongkong om te voldoen aan de OESO-vereisten. In februari 2019 heeft Hongkong de twee resterende regelingen voor offshore-fondsen en offshore-private-equity-fondsen gewijzigd om tegemoet te komen aan opmerkingen van de Raad van de Europese Unie over hun afschermingskenmerken. Op basis daarvan oordeelde de Raad van de

Europese Unie in maart 2019 dat Hongkong zijn toezeggingen op het gebied van goed fiscaal bestuur was nagekomen.

De EU en Hongkong bleven ook samenwerken om **interpersoonlijke contacten** te verbeteren, meer bepaald op het gebied van de academische samenwerking, studentenmobiliteit, cultuur en creatieve industrieën.

Het Bureau van de Europese Unie voor Hongkong en Macau, de diplomatieke missies van de EU en culturele instellingen hebben samengewerkt om het imago van de EU te verbeteren en samen te werken met lokale partners aan tal van activiteiten die mensen bij elkaar brengen. Voorbeelden zijn het EU-filmfestival, de tweede deelname van de EU aan de Boekenbeurs van Hongkong, de EU-Dag van de Talen, een wedstrijd voor korte animatiefilms rond het thema EU voor lokale scholen, een campagne van een maand over mensenrechten ter gelegenheid van de 70e verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en diverse seminaries rond mensenrechten. De EU wil deze gelegenheid aangrijpen om verder samen te werken met de regering, de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven van Hongkong bij het bevorderen van gedachtewisselingen over rechten en vrijheden.

In juni 2018 bracht regeringsleider Carrie Lam voor het eerst een officieel bezoek aan Brussel. De regeringsleider had productieve gesprekken met Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker, hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter Federica Mogherini en Commissaris Cecilia Malmström.

In 2018 waren er verschillende **bezoeken op hoog niveau** vanuit de EU-instellingen en door leden van het Europees Parlement aan Hongkong. Bijzonder vermeldenswaard zijn het bezoek van Steven Maijor, voorzitter van de Europese Autoriteit voor effecten en markten, als vertegenwoordiger van de EU aan het financieel forum van Azië en het bezoek van Commissie vervoer en toerisme van het Europees Parlement in oktober. Op 11 juli heeft het Europees Parlement een verslag goedgekeurd over de stand van zaken van de betrekkingen tussen de EU en China, dat een deel over Hongkong bevat. Het Europees Parlement herhaalt zijn volledige steun aan het beginsel van "één land, twee systemen" en deelt de beoordeling van het jaarverslag 2017 van de EU over de geleidelijke uitholling ervan.